

Sąd nad patentami

WIEDZA W PIGUŁCE

Za rozwojem technologii stoją zespoły inżynierów, których wynalazki są chronione przez prawo. Pozwala na to istnienie patentów.

Patent oznacza „prawo do wyłącznego korzystania z wynalazku (...) w sposób zarobkowy (przemysłowy, handlowy)”*. Innymi słowy, jeśli masz patent na pewien wynalazek, tylko ty możesz go wytwarzać i sprzedawać, chyba że udzielisz na to zgody komuś innemu. Zwykle za pewną, określoną przez siebie opłatą. Innymi słowy – masz na ten wynalazek monopol. Patenty podlegają sprzedaży i kupnu. Istnieją firmy, które zajmują się wyłącznie ich skupowaniem i egzekwowaniem praw wynikających z posiadania patentów.

Patenty podlegają też kilku ograniczeniom, przede wszystkim czasowym – zwykle wydaje się je na 20 lat. Po upływie tego czasu każdy może bezwarunkowo wytwarzać i sprzedawać wcześniej opatentowaną technologię. Co więcej, patent wydaje urząd danego kraju (w Polsce – Urząd Patentowy RP), jest on zatem ważny tylko na jego terytorium. Inżynier, który chce rzeczywiście chronić swoją technologię, powinien zatem ubiegać się o patenty w wielu krajach, co często łączy się z bardzo dużymi kosztami (zwłaszcza w przypadku patentów amerykańskich). W pewnym stopniu ułatwiają to patentowe umowy międzynarodowe, takie jak Europejska Konwencja Patentowa.

Aby otrzymać nowy patent, wnioskodawca musi wykazać, że jego technologia:

- jest nowa (tzn. wynalazek nie został wcześniej ujawniony),
- ma odpowiedni poziom wynalazczy (tzn. jest wystarczająco różna od istniejących już innych rozwiązań),
- nadaje się do zastosowania przemysłowego.

Kwestią sporną w trakcie przyznawania patentów jest to, czy wniosek w ogóle opisuje „technologię”. Termin ten oznacza, najogólniej rzecz ujmując, „metodę przygotowania i prowadzenia procesu wytworzenia lub przetwarzania jakiegoś dobra”**. Takie szerokie ujęcie pozwala na opatentowanie wynalazków, których „technologiczność” można kwestionować, jak np. w przypadku zmodyfikowanych genetycznie roślin, substancji czynnych w lekach czy programów komputerowych.

Prawo zastrzega również, że w wyjątkowych sytuacjach państwo może m.in. wymagać od posiadacza patentu pewnych działań, np. szerokiej dystrybucji wynalazku z ważnych przyczyn ekonomicznych lub w imię interesu publicznego. Jest to zrozumiałe choćby w odniesieniu do opatentowanych substancji czynnych w lekach. Państwo nie mogłoby pozwolić na to, żeby wynalazca zatrzymał ich produkcję.

Ochrona wynalazków patentami jest istotnym elementem rozwoju nauki całego państwa. Dzieje się tak dlatego, że osoba ubiegająca się o patent szczegółowo opisuje swoją technologię we wniosku, a po przyznaniu patentu wiedza o niej zostaje upubliczniona. Dzięki temu każdy może rozwijać dalej nowe rozwiązania.

* <http://www.uprp.pl/czym-jest-patent-na-wynalazek-i-prawo-ochronne-na-wzor-uzytkowy/Lead05,150,1696,4.index,pl,text/>

** <https://pl.wikipedia.org/wiki/Technologia>

SŁOWNICZEK

- **patent:** prawo wyłączne udzielane przez Urząd Patentowy na wynalazek, który jest nowy, posiada poziom wynalazczy i nadaje się do przemysłowego stosowania.
- **wynalazek:** nowatorskie, oryginalne rozwiązanie problemu technicznego. W naukach inżynierskich i badaniach produktowych wynalazek najczęściej przybiera postać nowego urządzenia lub jego elementu, metody lub procesu, dzięki którym możliwe jest wykonanie jakiejś czynności w sposób sprawniejszy, bezpieczniejszy, wydajniejszy, tańszy lub lepszy jakościowo. W naukach społecznych za wynalazki uznaje się także zdobycze niematerialne, jak druk, pieniądź czy pismo.
- **trolling patentowy:** wykorzystywanie niedoskonałości przepisów prawa patentowego do uzyskiwania korzyści finansowych. Zjawisko to polega na rejestrowaniu lub odkupywaniu od innych patentów dotyczące różnych rozwiązań, nawet tych wcześniej znanych i rozpowszechnionych, ale do tej pory nie zastrzeżonych. Następnym krokiem jest domaganie się rekompensaty pieniężnej za rzekome dotychczasowe naruszanie tych patentów jak i opłat licencyjnych z tytułu używania tych rozwiązań w przyszłości.

Tekst: Urszula Dobrowolska, scenariusz: Anna Walczak, konsultacja merytoryczna: Krzysztof Siewicz. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/sad-nad-patentami/>.

Publikacja dofinansowana ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Podstawa programowa:

Informatyka, IV poziom edukacyjny

Treści nauczania

Wykorzystywanie komputera i technologii informacyjno-komunikacyjnych do rozwijania zainteresowań, opisywanie zastosowań informatyki, ocena zagrożeń i ograniczeń, aspekty społeczne rozwoju i zastosowań informatyki.